

PATER

Zoe Petre

Înainte de toate, îngăduiți-mi să mulțumesc tuturor celor care, foști elevi, colaboratori și prieteni ai profesorului Emil Condurachi, au făcut posibilă această comemorare, și în primul rând colegului Crișan Mușețeanu, directorul Muzeului Național de Istorie, ca și dnei Lucia Marinescu și lui Paul Damian generoase gazde și organizatori ai acestei sesiuni și a expoziției care se inaugurează acum, acad. Alexandru Vulpe, directorul Institutului de Arheologie “Vasile Pârvan” al Academiei Române, lui Alexandru Suceveanu, director adjunct al aceluiași institut și șef al șantierului de la Histria - bunul meu prieten și devotat succesor al părintelui și magistrului nostru comun, de la care nu a ostenit să binemerite, și, *last but not least*, acad. Răzvan Theodorescu, cel care, atât în eminența sa calitate de istoric, cât și acum în cea de Ministru al Culturii și Cultelor, a dat mereu expresie cu filială pietate unei statornice fidelități față de memoria profesorului și prietenului său Emil Condurachi. Reuniunea de azi nu ar fi fost posibilă fără inițiativa și sprijinul Excelenței Sale.

Cum aș putea disocia eu oare între relația mea personală cu tatăl meu, Emil Condurachi - o relație de o extraordinară intensitate afectivă, dar și de constantă complicitate intelectuală - și cea publică, cu cel care mi-a fost, ca și Dumneavoastră, profesor și îndrumător, când cei mai mulți dintre vorbitorii de azi, colaboratori, elevi și prieteni ai profesorului Condurachi, nu au avut nici putința, nici dorința de a opera o atare disociere? Atunci când, nici nu mai știu bine de când anume, unul dintre noi l-a numit, afectuos și plin de respect, *Pater*, componenta afectivă a devenit pentru totdeauna parte integrantă a profilului său de magistru și de savant. Am avut cu toții și alți profesori, admirabili prin vocația, inteligența

și erudiția lor, străluciți savanți pe care i-am respectat și i-am urmat în demersul nostru de cercetători cu desăvârșită considerație. Niciunui nu i-am spus Pater.

Așa că nu aș avea ce să spun acum unui auditoriu de care nu mă deosebesc cu mai nimica în ce privește relația mea cu profesorul Emil Condurachi, de vreme ce, în ce-l privește, distincția clasică dintre om și operă nu are prea mult sens: opera sa e indisolubil legată de relația sa paternă, formativă și exemplară cu toți cei care i-au fost aproape în egală măsură profesional și personal.

Singura mărturie pe care cred că se cuvine s-o aduc aici și acum este, de aceea, una care se referă în egală măsură la om și la operă. Emil Condurachi a fost un luptător. Unul care a ales să lupte cu armele subtile și flexibile ale nuanțelor, ale compromisului fără compromitere, ale umorului fin și ale anecdotei pline de miez, ale politeții și civilității. Într-o lume de tensiuni brutale și de răsturnări violente, a sperat că această panoplie, pe care o mânuia cu o măiestrie fără egal, poate învinge prostia și răutatea. Prostia și răutatea i-au otrăvit ani buni din viață, părând că l-au învins. A crezut că onestitatea inteligentă, generozitatea și consecvența în raport cu valorile fondatoare ale cercetării, ale științei, ale spiritului îndeobște – și, mai departe chiar, ale condiției umane - pot învinge discret, măcar pe termen lung, meschinăria, intrigile joase și samavolnicia stupidă. În ultimii săi ani de viață, i se părea că samavolnicia și absurditatea haotică l-au învins. El, care a fost totdeauna un spirit liber, avea sentimentul acut al unei captivități fără orizont și fără scăpare, dar nu a încetat să lupte cu tenacitate, cu inteligență și cu un anume fel de disperare tăcută, surâzătoare chiar. Acum, când nu mai e printre noi, putem înțelege cât de părelnice i-au fost

înfrângerile și cât de importante biruințele. Fiecare dintre noi poartă cu sine, în sine sa chiar, câte un fragment din generozitatea lui, din inteligența lui *polytropos*, cu nenumărate ipostaze și înfățișări, din urbanitatea lui ireproșabilă, din libertatea unui spirit și a

unei ființe depline și împlinite. O ființă mai presus de orice bună, darnică și de o infinită și zâmbitoare căldură omenească. Așa încât putem spune cu deplină convingere că profesorul Emil Condurachi - Pater - a învins.